

Samodzielny Publiczny
Zakład Opieki Zdrowotnej
w Kępnie
ul. Szpitalna 7
63-600 Kępno

STAROSTWO POWIATOWE
w KĘPNIE
ul. Kościuszki
63-600 KĘPNO
tel. (0-62) 732-99-00

DOKUMENTACJA TECHNICZNA

**OBLICZANIE OSŁON STAŁYCH
PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM DLA
PRACOWNI Z TOMOGRAFEM KOMPUTEROWYM
TOSHIBA AQUILION 4**

Sierpień 2010

I. Część opisowa

1. Podstawa opracowania.

- Projekt budowlany;
- Polska Norma Obliczeniowa PN – 86/J-80001;
- **Ustawa z dnia 29 listopada 2000r. – Prawo atomowe** (Dz. U. 42, poz. 276 z dnia 14 lutego 2007 r.); Ustawa z dnia 11 kwietnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe (Dz. U. z 2008 r. nr 93, poz. 583)
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lipca 2007 r.** w sprawie podstawowych wymagań dotyczących terenów kontrolowanych i nadzorowanych. (Dz. U. Nr 131, poz. 910)
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r.** w sprawie dokumentów wymaganych przy składaniu wniosków o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności związanej z narażeniem na działanie promieniowania jonizującego albo przy zgłoszeniu wykonywania tej działalności (Dz. U. Nr 220, poz. 1851);
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2006 r.** w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego (Dz. U. Z 2002r. Nr 239, poz. 2029);
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r.** w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego (Dz. U. Nr 20, poz.168);
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2005r.** w sprawie warunków bezpiecznego stosowania promieniowania jonizującego w celach medycznych oraz sposobu wykonywania kontroli wewnętrznej nad przestrzeganiem tych warunków (Dz.U. 194 poz.1625).
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2006r.** w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy z aparatami rentgenowskimi o energii promieniowania do 300 keV stosowanych w celach medycznych warunków bezpiecznego stosowania promieniowania (Dz.U. 180 poz. 1325).
- **Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2006r.** w sprawie nadzoru i kontroli w zakresie przestrzegania warunków ochrony radiologicznej w jednostkach organizacyjnych stosujących aparaty rentgenowskie do celów diagnostyki medycznej, radiologii zabiegowej, radioterapii, radioterapii powierzchniowej i radioterapii schorzeń nienowotworowych, (Dz.U. 1 poz.11)

1. Lokalizacja.

Pracownia tomografii komputerowej znajduje się w przyziemiu budynku Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kępnie, ul. Szpitalna 7.

Powierzchnia pracowni wynosi 28.1 m² a wysokość 2.9 m.

Pod pracownią brak pomieszczeń – fundament budynku.

Pracownia rentgenowska sąsiaduje z:

AB – wolna przestrzeń;

BC – pracownia mammograficzna;

CD – korytarz, drzwi;

DA – sterownia, drzwi;

Strop – korytarz, hol;

Posadzka – brak pomieszczeń.

2. Wymagania dla pracowni.

2.1 Ustawienie aparatu w gabinecie rtg zapewni swobodny dostęp do pacjenta co najmniej z dwóch stron, a odległość ogniska lampy od najbliższej ściany wynosić będzie 1,5 metra przy pionowym kierunku wiązki promieniowania.

2.2 Konstrukcja ścian i stropów oraz okien i drzwi oraz zainstalowane urządzenia ochronne w pracowni rentgenowskiej powinny zabezpieczać osoby pracujące :

- w gabinecie rtg przed otrzymaniem w ciągu roku dawki przekraczającej 6 mSv,
- w pomieszczeniach pracowni rtg poza gabinetem rtg przed otrzymaniem w ciągu roku dawki przekraczającej 3 mSv,
- w pomieszczeniach poza pracownią rtg, a także osoby z ogółu ludności przebywające w sąsiedztwie przed otrzymaniem w ciągu roku dawki przekraczającej 0.5 mSv,
- w budynkach mieszkalnych – 0.1 mSv.

2.3 Wentylacja .

W pracowni tomografii komputerowej i pokoju technicznego (sterowni) zainstalowana będzie klimatyzacja zapewniająca min. 1,5 - krotną wymianę powietrza na godzinę.

2.3. Wyposażenie technologiczne.

Tomograf komputerowy Aquilion, w skład którego wchodzi:

- konsola operatorska (sterownie, monitory, klawiatura),
- gantry,
- stół pacjenta,
- tablica rozdzielcza,
- szafa generatora,

- strzykawka automatyczna.

STAROSTWO POWIATOWE
W KĘPNIE
ul. Kościuszki 5
63-500 KĘPNO
tel. (0 62) 782-59-00

2.4 Wyposażenie dodatkowe pracowni rentgenowskiej.

Pracownia rtg wyposażona będzie w:

- fartuchy ochronne z gumy ołowianej o równoważniku 0.5 mm Pb.

2.5 Oznakowanie pomieszczeń.

Drzwi do pracowni oznakowane będą tablicą informacyjną ze znakiem ostrzegawczym przed promieniowaniem jonizującym zgodną ze wzorem określonym w załączniku nr 1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 sierpnia 2006.

2.6. Oświetlenie ostrzegawcze.

Nad drzwiami prowadzącymi do pracowni rtg winna być zamontowana sygnalizacja świetlno-ostrzegawcze, która wskazywać będzie włączenie wyłącznika głównego na tablicy rozdzielczej.

2.7. WC dla pacjentów i personelu oraz pokój socjalny personelu.

WC dla pacjentów znajduje się na korytarzu, obok pracowni..

Toaleta oraz pokój socjalny dla personelu zlokalizowane są w sąsiedztwie pracowni.

3.0. Obsługa aparatu rtg.

Tomograf będzie obsługiwany ze sterowni.

Badania wykonywać będą lekarze, technicy rtg i pielęgniarki przeszkoleni w tym zakresie. Nadzór nad gabinetem z aparatem rtg sprawować będzie Inspektor Ochrony Radiologicznej.

Personel winien być objęty kontrolą dawek indywidualnych lub środowiska pracy oraz posiadać aktualne badania lekarskie.

3.1. Struktura pracowni.

W pracowni badaniom będą poddawani pacjenci szpitalni i ambulatoryjni.

Przewiduje się przyjmowanie około 10 pacjentów dziennie.

4.0. Ciemnia

Drukarka cyfrowa działająca w technologii suchej, służąca do sporządzenia obrazów diagnostycznych, znajdująca się w sąsiedniej pracowni.

Badania wydawane są pacjentom na płycie CD.

5.0 Zalecenia bezpieczeństwa

Tomograf komputerowy będzie sterowany zza szyby ołowianej (okienko obserwacyjne o odpowiednim równoważniku ołowiu z zamontowaną szybą ołowianą o wym. 100x80 cm dolna krawędź na wys. 85 cm od poziomu podłogi) za pomocą zestawu komputerowego.

Aparat posiada zestaw wyłączników awaryjnych zabezpieczającymi przed ekspozycją awarią zasilania lub aparatu.

6.0. Konstrukcja murów.

Ściany pracowni wykonane są z cegły pełnej o grubości 420 mm i 500 mm, pokryte 15 mm tynkiem cementowo-wapiennym; strop typu Kleina o grubości 350 mm oraz 100 mm betonu.

Ściany, drzwi oraz okienko obserwacyjne zostaną zabezpieczone wg zestawienia podanego na końcu opracowania.

7.0 Dane techniczne aparatu.

- Napięcie na lampie: 80 kV - 135 kV;
- Natężenie prądu na lampie 80 - 500 mA
- Filtracja całkowita: 1.5 mm Al.
- Średni czas 1 skanu – 1 s

Tomograf posiada testy akceptacyjne wykonane przez firmę posiadającą uprawnienia na wykonywanie testów.

II. Część obliczeniowa

1. Obliczanie grubości osłon. 1.1. Dane i wzory stosowane do obliczeń.

Obliczenia wykonano w oparciu o normę PN-86/J-80001.

Grubość osłon określono na podstawie zawartych tam tabel i wykresów posługując się następującymi wzorami:

1.1.1. Dawka tygodniowa przyjmowana do obliczeń.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego (Dz. U. Nr 20, poz.168) do obliczeń przyjęto następujące wartości dawek:

- Dla osób zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące w gabinecie rtg:

$$6 \text{ mSv/rok} - 0.522 \text{ cGy/rok} - 0.01044 \text{ cGy/tydz.} = 104.4 \text{ } \mu\text{Gy/tydz.}$$

- W pracowni rtg poza gabinetem rtg:

$$3 \text{ mSv/rok} - 0.261 \text{ cGy/rok} - 0.00522 \text{ cGy/tydz.} = 52.2 \text{ } \mu\text{Gy/tydz.}$$

Dla osób z ogółu ludności :

$$0.5 \text{ mSv/rok} - 0.0435 \text{ cGy/rok} - 0.87 \times 10^{-3} \text{ cGy/tydz} = 8.7 \text{ } \mu\text{Gy/tydz.}$$

- Dla budynków mieszkalnych:

$$0.1 \text{ mSv/rok} - 0.0087 \text{ cGy/rok.} - 0.000174 \text{ cGy/tydz} - 1.74 \text{ } \mu\text{Gy/tydz..}$$

1.1.2. Czas (t) narażenia na promieniowanie w ciągu tygodnia.

w którym:

$$t = T * U * t_0$$

T- współczynnik określający prawdopodobieństwo przebywania ludzi w osłanianym miejscu;

U- współczynnik określający prawdopodobieństwo skierowania użytecznej wiązki promieniowania w kierunku obliczonej osłony;

t₀- maksymalny czas pracy źródła promieniowania w ciągu tygodnia na jednej zmianie, s, min lub h.

Jeżeli nie udokumentowano innych wartości należy przyjmować:

T=1 – dla miejsc stałego przebywania ludzi (miejsca ciągłej pracy, pomieszczenia mieszkalne, miejsca przeznaczone dla dzieci);

$T=0.25$ – dla miejsc czasowo wykorzystywanych przez ludzi (np. korytarze, WC, stołówki itp.);

$T=0.05$ - dla miejsc krótkiego czasu przebywania (np. ulice, place, klatki schodowe);

$U=1$ – dla podłóg;

$U=1$ – dla ścian i sufitów jeżeli przewiduje się ich napromieniowanie wiązką główną przy pracach rutynowych;

$U=0.25$ - dla ścian nie napromieniowanych wiązką główną przy pracach rutynowych;

$U=0.05$ - dla sufitów nie napromieniowanych wiązką główną przy pracach rutynowych;

Dla osłon chroniących tylko przed promieniowaniem rozproszonym lub ubocznym $U=1$

1.1.3. Osłony przed promieniowaniem pierwotnym

Krotność (k) osłabienia promieniowania przez osłonę.

$$K = \frac{D * I * t}{D * l^2} * y$$

W którym:

D – moc dawki wg PN-86/J-80001 pkt. 2.5.1.1. w odległości 1m od ogniska lampy przeliczona dla prądu anodowego 1mA, ($cGy * min^{-1} * m^2 * mA^{-1}$);

I – nominalne natężenie prądu anodowego lampy rentgenowskiej (mA);

t - czas narażenia w ciągu tygodnia osób przebywających w miejscu osłanianym ;wyznaczony zgodnie z 1.1.2. w (min).;

D - dawka tygodniowa określona zgodnie z 1.1.1. w (cGy);

l - najmniejsza odległość ogniska lampy od miejsca osłanianego w ustalonych warunkach pracy, (m);

y - współczynnik zgodny z PN-86/J-80001 pkt 2.4.

1.1.4. Osłony przed promieniowaniem rozproszonym.

Zredukowana moc dawki

$$C_1 = \frac{D * l^2}{t * I}$$

w którym:

3) Dla sporadycznego przebywania osób:

$$T=0.05 \quad U=1;$$

$$t = 0.05 \cdot 1 \cdot 1000 \text{ s} = 50 \text{ s} = 0.014 \text{ h};$$

STANOWISKO PRACOWNICZE
WYKONANIE
W. Kosciuszki 5
63-000 KEPNO
tel. (0-62) 752-89-00

1.2.2. Obliczanie osłon stałych przed promieniowaniem rozproszonym

ŚCIANA AB (wolna przestrzeń)

$$D = 8.7 \mu\text{Gy}/\text{tydz.}$$

$$l = 3.4 \text{ m}$$

$$t = 0.014 \text{ h}$$

$$I = 200 \text{ mA}$$

$$T = 0.05$$

$$U = 1$$

$$C_1 = \frac{D \cdot l^2}{t \cdot I} = \frac{8.7 \cdot (3.4)^2}{0.014 \cdot 200} = 35.92 \mu\text{Gy} \cdot \text{h}^{-1} \cdot \text{m}^2 \cdot \text{mA}^{-1}$$

Zgodnie z pkt. 2.5.1.2. oraz rys.1 i 2 PN-86/J-80001 grubość wymaganej osłony wynosi 0.8 mm Pb, co odpowiada 80 mm cegły pełnej o gęstości $\rho = 1.9 \text{ g cm}^{-3}$.

ŚCIANA BC (pracownia mammograficzna)

$$D = 8.7 \mu\text{Gy}/\text{tydz.}$$

$$l = 2.0 \text{ m}$$

$$t = 0.278 \text{ h}$$

$$I = 200 \text{ mA}$$

$$T = 1$$

$$U = 1$$

$$C_1 = \frac{D \cdot l^2}{t \cdot I} = \frac{8.7 \cdot (2.0)^2}{0.278 \cdot 200} = 0.63 \mu\text{Gy} \cdot \text{h}^{-1} \cdot \text{m}^2 \cdot \text{mA}^{-1}$$

Zgodnie z pkt. 2.5.1.2. oraz rys.1 i 2 PN-86/J-80001 grubość wymaganej osłony wynosi < 4 mm Pb, co odpowiada < 370 mm cegły pełnej o gęstości $\rho = 1.9 \text{ g cm}^{-3}$ (tab.8).

ŚCIANA CD (korytarz, drzwi)

$$D = 8.7 \mu\text{Gy}/\text{tydz.}$$

$$l = 2.2 \text{ m}$$

$$t = 0.069 \text{ h}$$

$$I = 200 \text{ mA}$$

$$T = 0.25$$

$$U = 1$$

$$C_1 = \frac{D \cdot l^2}{t \cdot I} = \frac{8.7 \cdot (2.2)^2}{0.069 \cdot 200} = 3.05 \mu\text{Gyh}^{-1}\text{m}^2\text{mA}^{-1}$$

STAROSTWO POWIATOWE
WYKĘPNIE
ul. Kościuski 5
63-800 KĘPNO
tel. (0-62) 782-89-00

Zgodnie z pkt. 2.5.1.2. oraz rys.1 i 2 PN-86/J-80001 grubość wymaganej osłony wynosi 2.0 mm Pb, co odpowiada 200 mm cegły pełnej o gęstości $\rho=1.9 \text{ g cm}^{-3}$

ŚCIANA DE (sterownia, drzwi)

$$D = 52.2 \mu\text{Gy/tydz.}$$

$$l = 3.7 \text{ m}$$

$$t = 0.333 \text{ h}$$

$$I = 200 \text{ mA}$$

$$T = 1$$

$$U = 1$$

$$C_1 = \frac{D \cdot l^2}{t \cdot I} = \frac{52.2 \cdot (3.7)^2}{0.278 \cdot 200} = 12.85 \mu\text{Gyh}^{-1}\text{m}^2\text{mA}^{-1}$$

Zgodnie z pkt. 2.5.1.2. oraz rys.1 i 2 PN-86/J-80001 grubość wymaganej osłony wynosi < 2 mm Pb (ok. 1.5 mm Pb), co odpowiada < 200 mm cegły pełnej o gęstości $\rho=1.9 \text{ g cm}^{-3}$

STROP (korytarz, hol)

$$D = 8.7 \mu\text{Gy/tydz.}$$

$$l = 2.0 \text{ m}$$

$$t = 0.069 \text{ h}$$

$$I = 200 \text{ mA}$$

$$T = 0.25$$

$$U = 1$$

$$C_1 = \frac{D \cdot l^2}{t \cdot I} = \frac{8.7 \cdot (2.0)^2}{0.069 \cdot 200} = 2.52 \mu\text{Gyh}^{-1}\text{m}^2\text{mA}^{-1}$$

Zgodnie z pkt. 2.5.1.2. oraz rys.1 i 2 PN-86/J-80001 grubość wymaganej osłony wynosi 2.0 mm Pb, co odpowiada 200 mm cegły pełnej o gęstości $\rho=1.9 \text{ g cm}^{-3}$ co odpowiada 160 mm betonu o gęstości $\rho=2.1-2.2 \text{ g cm}^{-3}$.

POSADZKA (brak pomieszczeń)